

Gunišová, Eliška

Žáner novely v centre literárnovedného záujmu

Slavica litteraria. 2015, vol. 18, iss. 1, pp. 218-220

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/134475>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ŽÁNER NOVELY V CENTRE LITERÁRNOVEDNÉHO ZÁUJMU

Premeny poetiky novely 20. storočia v európskom kontexte. Eds. Mária Bátorová – Renáta Bojničanová – Eva Faithová. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2014. 204 s. ISBN 978-80-223-3714-4.

Ešte stále pomerne mladé výskumné pracovisko Ústavu filologických štúdií Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave – Kabinet Dionýza Ďurišina vzniklo v roku 2012 s cieľom rozvíjať komparatívnu metódu v oblasti literárnovedného výskumu, pričom dôraz je kladený práve na prepojenie literárnej vedy s inými humanitnými disciplínami.

Súbor štúdií s názvom *Premeny poetiky novely 20. storočia v európskom kontexte* je v poradí už druhou publikáciou spadajúcou do novozaloženej edície Komparatistické štúdie Kabinetu Dionýza Ďurišina.¹ Predkladaný vedecký zborník v sebe spája 13 odborných štúdií, ktoré boli prednesené na medzinárodnej konferencii *Premeny poetiky novely 20. storočia v krajinách strednej Európy/Európy vôbec* v novembri 2013 v Bratislave, konanej pod vedeckým zastrešením Márie Bátorovej a organizačným zastrešením Renáty Bojničanovej a Evy Faithovej. Intenciou organizátorov konferencie, ako i samotných autorov odborných príspevkov, bolo poukázať na premeny poetiky novely v európskych literatúrach s ohľadom na multidisciplinárny charakter jednotlivých výskumov. Rešpektujúc imanentnú mnohojazyčnú koncepciu literárnej komparatistiky je žáner novely a jeho presahy v rámci štúdií prezentovaný v štyroch rôznych jazykoch – češtine, nemčine, slovenčine a španielčine.

Hneď v úvode recenzie je vhodné venovať pozornosť príspevku Mojmirá Maloveckého, ktorý sa síce vo svojej štúdiu distancuje od žánru novely, napriek tomu jeho príspevok samotné editorky označujú za obzvlášť vzácny. Malovecký totiž prostredníctvom svojho výskumu čitateľom predsúva originálnu syntézu kontaktov výraznej osobnosti slovenskej komparatistiky Dionýza Ďurišina s románskym svetom a spája ju s recepciou jeho diela v románsky hovoriacich krajinách. Už tematicky odpovedajúcu úvodnú štúdiu zborníka tvorí po nemecky napísaná stať Moniky Schmitz-Emans, ktorá upozorňuje na recepciu renesančných noviel a poetiky narácie Giovanniho Boccaccia v dielach Itala Calvina.

Multidisciplinárny charakter výskumu literárnej vedy reprezentuje v predkladanom zborníku predovšetkým prepojenie literatúry s inými druhmi umenia. Zvýšenú pozornosť tejto problematike venujú hlavne tri hodnotné príspevky. Mária Bátorová si pre svoju štúdiu vyberá analytický ponor do Tatarkovej nove-

¹ Prvou publikáciou v edícii Komparatistické štúdie Kabinetu Dionýza Ďurišina je zborník *Slovenská literatúra – jej špecifiká a kontexty* (2013).

ly *Pred zrkadlom* a filmové spracovanie románu Frédérique Degheltovej *Život tej druhej* režirované Sylvie Testudovou. V oboch umeleckých výpovediach je pre Bátorovú kľúčová problematika autenticity (sebastotožnenia) jednotlivých postáv. Tibor Žilka rozoberá špecifiká novely ako žánru obzvlášť vhodného pre následné filmové spracovanie, pričom svoje teoretické východiská demonštruje predovšetkým na literárnej predlohe Arnošta Lustiga *Colette* a jej spracovaní do filmovej podoby. Marta Žilková sa zamerala na novelu v rozhlasovom spracovaní a prostredníctvom svojej štúdie sa snaží odpovedať na konkrétnu otázku – či rozhlasová novela ako špecifický variant skutočne existuje a ak áno, aké sú jej osobitosti.

Najsystematickejší popis vývinu novely ako žánru ponúka Ivo Pospíšil, ktorý práve genologickým otázkam venuje prvú polovicu svojej rozsiahlej štúdie, tá druhá sa už zameriava predovšetkým na prerod českej novely v priebehu 20. storočia. Jaroslav Kovář sa sústreďuje na tradíciu nemeckej novely. Autor tak predstavuje čitateľovi modifikáciu nemeckej novely, pričom časový prierez skúmaného obdobia prezrádza už samotný názov *Nemecká novela od Kleista ke Grassovi*. O nemecky písanej próze pojednáva i príspevok Andrey Mikulášovej, ktorá svoju pozornosť venuje rakúskej spisovateľke Marlen Haushoferovej. Novelistickú tvorbu predstavuje Mikulášová v kontexte poetiky celej prozaickej tvorby Haushoferovej. Novelistickej tvorbe u konkrétneho autora sa venuje i Eva Faithová, ktorej výskumná sonda jednak mapuje postavenie schematickej novely *Na brigáde* v žánrovo rôznorodnej tvorbe Dominika Tartarku, avšak zároveň autorka predkladá percipientovi i tematicko-kompozičnú analýzu vybranej novely. Renáta Bojničanová približuje momenty zo slovenskej a španielskej prozaickej tvorby. Z teoretického úvodu, v ktorom objasňuje vnímanie termínu novela v španielskej literatúre, sa postupne dostáva do časti aplikačnej, v ktorej už konkrétne upozorňuje na paralely v tvorbe „experimentátora a novátora prózy“ Ramóna Goméza de la Sernu a Ivana Horvátha, pričom odhaľuje hlbšie súvislosti najmä medzi prozaickými zbierkami *Nepravdepodobný doktor* Ramóna Goméza de la Sernu a *Nepravdepodobný advokát* Ivana Horvátha.

Španielsky literárny priester a jeho presahy reflektuje i sonda Noeie Bueno Gómez, ktorá porovnávajúc novelu Julia Llamazaresa *Žltý dážď* s novelou bulharského spisovateľa Miroslava Penkova *Východ západu* poukazuje na motív smrti, pamäti a zabúdania. Katarína Zechelová sa zamerala na komparáciu osobitostí noviel Arthura Schnitzlera a Stefana Zweiga. Autorka si pre svoju prácu vyberá základné styčné body – tajomstvo, samotu a spomienku. Ich prítomnosť v literárnej tvorbe viedenskej moderny odôvodňuje spoločensko-politickými, filozoficko-teoretickými a literárnohistorickými faktormi. Osobitosti rakúskej novely, tentokrát v jej konkrétnom pretavení v prozaickej tvorbe Ferdinanda von Saara, definuje Roman Mikuláš. Sám autor štúdie konštatuje, že „*Saarove*

novely nie celkom zapadajú do prototypu novely“ a práve tieto tendencie o dištancovanie sa sa stali námetom pre spracovanie predmetného príspevku.

Po krátkom informatívnom predstavení jednotlivých výskumných sond je nutné aspoň v súhrnnom hodnotení vyzdvihnúť nasledovné. Ako vyplýva z napísaného, súbor štúdií sa neobmedzuje na jednu konkrétnu, príliš úzko ohraničenú oblasť. Práve naopak, pre čitateľa akoby stiera reálne geografické hranice, čím reprezentuje variabilitu žánru novely v pomerne širokom európskom kontexte. Napriek faktu, že v predmetnom vedeckom zborníku nebolo možné vytvoriť priestor pre komplexné zmapovanie žánru novely vo všetkých európskych literatúrach – pomocou prehľadových štúdií z jednotlivých európskych krajín, komparatistických prác venujúcich sa tvorbe reprezentantov špecifických národných literatúr, ako i štúdií priamo vymedzených na novelistickú tvorbu konkrétnych autorov je percipientom ponúknutá široká škála prínosných vedeckých štúdií, ktorým ako celku možno prisúdiť strategické miesto v literárnovednej knižnici. Predstavená publikácia by sa tak mala určite dostať do pozornosti nielen vedeckej obci, ale i samotným študentom pre názornejšie nahliadnutie do zložitého labyrintu literárnej genológie v jej teoreticko-metodologickom, ako i aplikačne-praktickom ohľade.

Eliška Gunišová

NÁHLED DO MEZINÁRODNÍHO SLAVISTICKÉHO ŽIVOTA

Славистика. Книга XVIII (2014). Белград: Славистическое общество Сербии, 2014. 684 стр. ISSN 1450-5061.

Pozoruhodně obsažný sborník o rozsahu téměř sedmi set stran s názvem *Славистика. Книга XVIII (2014)* shrnuje příspěvky z různorodých oblastí pestrého a bohatého mezinárodního slavistického života.

Kniha, která je funkčně, logicky a přehledně rozdělena do šesti stěžejních kapitol a několika dílčích podkapitol, obsahuje příspěvky řady významných domácích (Srbsko) a rovněž i zahraničních (Česká republika, Slovenská republika, Rusko, Polsko, Ukrajina, Bulharsko, Rakousko) odborníků na danou problematiku. V reprezentativní publikaci jsou představeny odborné statě a zprávy, které jsou vždy na začátku opatřené údaji o autorovi, krátkou anotací a klíčovými slovy převážně v ruštině a srbštině, ale také ve slovenštině či polštině, na konci článků je pak resumé v příslušném jazyce.

V první části obsáhlého sborníku s názvem *СЛАВИСТИЧКИ НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКТИ (Научни чланки, расправе и истраживања)* jsou otištěny následující příspěvky (za názvem každé statě uvádíme její krátký, stručný a heslovitý obsah v českém jazyce): *Димитрина Лесневская*